

Advies van de Duurzaamheidsraad over het gemeentelijk conceptbeleid Vrijkomende agrarische gebouwen VAB^{plus}

Aan: College van B&W Gemeente Utrechtse Heuvelrug, wethouder Anouk Haaxma
cc.: Matilda Troost, Marietje van Eeghen
Onderwerp: Advies VAB^{plus} beleid
Datum: 21 november 2025

Geachte leden van het College,

De Duurzaamheidsraad vindt het verstandig dat er herijking van het beleid plaats vindt om agrariërs perspectief te bieden en de kwaliteit en veiligheid van het landelijk gebied te garanderen.

De Duurzaamheidsraad beveelt aan om de juridische borging te concretiseren. Het is goed om positieve creatieve initiatieven te kunnen belonen. Echter voorkom dat 'gehaaide invloedrijke of juridisch machtige' ondernemers hun ongewenste voorstellen kunnen afdwingen.

De Duurzaamheidsraad benadrukt het belang van de keten vergunning – toezicht – handhaving. Een ambitieus maatschappelijk VAB^{plus} beleid floreert bij resultaatgericht toezicht en handhaving die stimuleert tot naleving.

1. Bedrijvigheid.

Het uitvoeringskader geeft voldoende keuzes over alternatieve bedrijfsactiviteiten, die volgens de gemeente, van maatschappelijke, economische en ecologische waarden kunnen zijn.

De Duurzaamheidsraad vraagt om realistische ambities en/of duidelijke en te handhaven voorwaarden op de volgende punten:

2. Bouwen.

De ambities voor duurzaam bouwen sluiten aan bij het convenant Duurzame woningbouw Provincie Utrecht¹. De gemeente hanteert het ambitieniveau brons. De Duurzaamheidsraad stelt voor het ambitieniveau te verhogen naar zilver of goud. De marktpartijen zijn in staat dit niveau op technisch niveau te realiseren en de klimaatdoelen 2030 vereisen deze ambitie ook. Duurzaam bouwen kent véél meer realisatiemogelijkheden voor een toekomstbestendige bouw met herbruikbare en hergroeibare materialen, energieleverende huisvesting en een 50% reductie in waterverbruik.

3. Natuur en duurzaam landgebruik.

Het VAB^{plus} beleid stelt tot doel om de ambities uit de Omgevingsvisie voor versterking van de natuur en verduurzaming van de agrarische sector te realiseren. De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft relatief veel ruimte voor natuur in beschermde gebieden. Terecht zoomt het VAB^{plus} beleid in op agrarisch gebied, met name het gemeentelijk gebied in het Zuiden met kleigrond en in het Noorden gebieden die aansluiten op de Gelderse Vallei. De Duurzaamheidsraad hecht eraan dat deze vruchtbare gronden blijft behouden voor voedselproductie, mits ontwikkelend richting duurzaamheid.

¹ www.toekomstbestendigbouwen.nl

Wij waarderen het vaststellen van criteria en toetsbare normen voor een duurzame landbouw (paragraaf 3.3 ad 8). Biologische en biodynamische landbouw zijn als keurmerken toetsbaar. Houd vast aan de specificaties van deze keurmerken als belangrijkste criterium voor het uitvoeringskader. Dit kan dan dienen als leidraad voor de beoordeling op de intake tafel, zie *toelichting. hieronder.*

Ad.2. Bouwen, toelichting

Slopen is oogsten. De Duurzaamheidsraad adviseert om bij het opruimen van het vastgoed te eisen dat alle materialen weer klaar gemaakt worden voor hergebruik. Zo mogelijk wordt een materialen paspoort opgesteld. Laat ruimtegebrek in de gemeente u niet weerhouden om een groen en grond depot in te richten in navolging van het voorbeeld in Friesland². Stimuleer dat ondernemers de restwaarden berekenen en opnemen in jaarrekening van maatschappelijk vastgoed.

Stimuleer nieuwe woon-en werkconcepten op het erf.

Circulair en biobased bouwen is leidend. Deze manier van bouwen kan ruimschoots worden toegepast. Goede voorbeelden vindt u in de *Dutch build environment guide*, RVO 2025.

Ook steunen we dat de gemeente haar LandschapsOntwikkelings Plan ontwikkelt. Onze suggestie: een Geopark Heuvelrug onder de grond.

Ad.3. Toetsingslijst voor natuur en landgebruik, toelichting

Een deel van het buitengebied van de Utrechtse Heuvelrug is Natura 2000 gebied of valt onder het Natuur Netwerk Nederland (NNN). Voor N2000 gebieden geldt een verslechteringsverbod en er mag geen extra stikstof vrijkomen.

De Duurzaamheidsraad ondersteunt het beleid van de gemeente om in initiatief voorstellen versterking van NNN positief te waarderen. Ook waarderen we dat de gemeente de provincie alle bouwactiviteiten actief laat toetsen op gebied van stikstof. Zo ook dat bij de sloop van gebouwen de gemeente in alle gevallen haar toets voor reeds aanwezige natuurwaarden, zoals broedende Kerkuilen en overwinterende vleermuizen toepast.

De DuurzaamheidsRaad adviseert prioriteit te geven aan Ecologische waarden voor biodiversiteit en connectiviteit. Neem in het beleid indien nodig een Passende Beoordeling en eventueel een ADC-toets op als de geplande activiteiten dat vereisen.

De DuurzaamheidsRaad adviseert duidelijke criteria voor duurzame voedselproductie op te nemen. Bijvoorbeeld: geen bestrijdingsmiddelen gebruik en geen sierteelt in het bijzonder geen lelieteelt (vanwege de behoefte aan veel bestrijdingsmiddelen). Want Bestuursorganen mogen het voorzorgsbeginsel aan voeren als rechtvaardiging voor het stellen van regels die het grondgebruik beperken. Zie handleiding voor gemeenten.³

Op gebied van duurzame extensie veehouderij vereis bijvoorbeeld maximaal 1 GVE (koe) per hectare en een norm voor kunstmestgebruik. En vereis voor het dierenwelzijn minstens 2 sterren van het Beterleven keurmerk

Namens de Duurzaamheidsraad,
Judith Borsboom voorzitter
Jaap de Vries contactpersoon, lid Agrarische zaken

² www.gripopgrond.fr.

³ https://www.urgenda.nl/wp-content/uploads/2024/12/Gemeentelijke-handleiding-Regulering-Bestrijdingsmiddelen-NatuurMilieu-Urgenda.pdf?utm_source=Urgenda+nieuwsbrief&utm_campaign=0991bdaaad-NWSBRF_2025_10&utm_medium=email&utm_term=0_-294142babc-379952401